

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫҢЫЗ ДЕПУТАТТАРЫҢЫЗ
ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
октябрь
26
ПЯТНИЦА
№ 211 (2385)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

**Бистиң чуртувустуң улустарының найыралы-
ның болгаш алдарының быжыг сууру, бүгү делегейде
тайбыңның дендиш дивес чөлөңгичи — Совет Со-
циалистиг Республикаларның Эвилели делгерезин!**

(Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнга
ВКП(б) ТК-ның Кыйгырыгыларындан.)

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнга ВКП(б) ТК-НЫҢ КЫЙГЫРЫГЛАРЫ

1. Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл ою делгерезин!

2. Агрессорларга болгаш чаа дайынның кыпсыкчыларына удуур тайбын дээш, демократия дээш, социализм дээш демисежип турар бүгү улустарга акы-дунманын байыры!

3. Социализмни чедишкенин тургузуу турар улус демократиязының чурттарының ажилчы чоннарына акы-дунманын байыры!

4. Улус-демократтыг тургузуугу чедишкенин быжыглап турар улуг кыдат улуска акы-дунманын байыры!

Браккы Чөөн-чүкке тайбынның болгаш айыыл чок чоруктуң быжыг магадылалы—Кыдат Улус Республикызы биле Совет Эвилелинин бузулбас эп-найыралы делгерезин!

5. Бодунун Төрөөн чуртунун хосталгасы болгаш хамаарышпас чоруу дээш даштыкы эжелекчи-лерге удур маадырлыг демиселди чорудуп турар эрес-дидим корей улуска акы-дунманын байыры!

6. Барыын Германияны Европада империалистиг агрессияның баазасы кылар хуулдурарының кем-буруудуг планнарына удур дамисежип турар Германияның демократтыг күштеринге байыры!

Чангыс аай, хамаарышпас, демократтыг, тайбынга ынак герман күрүнө дээш!

7. Бодунун Төрөөн чуртунун империалистерден хамаарышпас чоруу дээш, Титонун бөлүүнүн фашистиг корум-чурумунга удур хосталга демиселди чорудуп турар Югославияның алдарлыг патриоттарына байыры!

8. Бодунун хосталгасы болгаш национал хамаарышпас чоруу дээш империалистиг дарлакчыларга удур демисежип турар колониалдыг болгаш хамаарыгалыг чурттарының улустарына акы-дунманын байыры!

9. Бүгү делегейге тайбын дээш демиселинге Англияның, Американың Катышкан Штаттарының болгаш Совет Эвилелинин улустарының найыралы делгерезин!

10. Бүгү чурттарының ажилчы чоннары! Бир эвес тайбын херээн улустар боттарының холунга алгаш ону туюлунга чедир камгалаан турар болза тайбын ынаарда камгалатынар болгаш быжыгылар! Тайбын талалакчыларының бүгү делегей фронтунун калбартынар, быжыгылар!

11. Бүгү делегейде тайбын талалакчылары! Беш улуг күрүнелер аразына Тайбын Пактызын чарарын чедип алынар! Америк-англи империалистерниң агрессивни планын сойгалап илерединер, база ону болдурбанар! Дайын кыпсыкчылары улус-массаны меге-биле төөредирин, оларны мегелээрин болгаш чаа дайынче кири тартарын болдурбанар!

12. Делегейин тайбынга ынак улустары! Герман болгаш Япон милитаризмниң катап тургузууларын болдурбанар! Дайынны болдурбас болгаш быжыг тайбынны хандыра дээш демисежип!

13. Тайбынның болгаш айыыл чок чоруктуң, улустарның ден эргезинин болгаш найыралының политиказы—Совет Эвилелинин даштыкы политиказы делгерезин!

14. Бистиң Төрөөн чуртувустун айыыл чок чоруунда болгаш тайбынның камгалалында турар Совет Армияга база Шериг-Далай Флодунга алдар!

15. Совет дайынчылар! Бодунның шериг болгаш политиктиг билинерин могаг-шылаг чок бедидинер, дайынчы мергежилинерни улам сайзырадынар! Совет Эвилелинин Чепсектиг Күштеринин күчүзүн быжыгылар!

16. Бистиң Төрөөн чуртувустун ыдыктыг кызыгаарларының көрүңгү таныыла, ы — Совет кызыгаарчылар делгерезин!

17. Совет Эвилелинин ажилчынары, тараачыннары, интеллигенциязы! 1951 чылдың улус ажил-агыйынын планын хуусаа бетинде күөсөдир дээш социалистиг чарышты улам калбартынар! Экономиканың болгаш культураның чаа күчүлүг көдүрүшкүнү дээш, совет күрүнениң күчү-шыдалының улам ынайгы +зүүшкүнү дээш демисежип!

18. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Волгада болгаш Днепрде, Донда болгаш Аму-Дарьяда улуг тудугларны чедишкенин боттандыра-биле коммунизм тугузуушкунунун херээнге чаа салышкыны кылылынар!

19. Совет Эвилелинин ажилчы чоннары! Эртемниң чедишкенин болгаш мурнакчы дуржулганы үлетпүрге, транспортка болгаш көдээ ажил-агыйга дидими-биле өөптөрдөнер! Техниканы ыяк шингээди алынар! Күш-ажылдын өдүрүкчүлүгү могаг-шылаг чок бедидинер!

20. Эр, херэежен ажилчынар, инженерлер болгаш техниктер! Продукцияның шынарын бүгү хемчеглер-биле экижидинер, база оон бот-өртөөн кудула-нар, чиг-этти, оттулар чүүлдү, электри күжүн камнанар!

21. Хөмүр-даш үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Даг машиналарының болгаш механизми-нүн бүдүрүкчүлүгүн улгатыгынар! Чаа шахт. ларны дүргөн болгаш улам эки тудунар! Чурттун улус ажил-агыйынага хөй-хөмүр дашты берээли!

22. Нефть үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Нефтиги чаа черлерни дүргөн шингээди алынар! Нефть болгаш газ тывыжынын планын ажыр күөсөдир дээш демисежип! Нефть болбазырадып кылар чаа заводтарның тудушкунунун темпизин бедидинер! Социалистиг ажил-агыйга бедик шынарлыг нефть продуктуларының хөйү-биле беринер!

23. Кара болгаш өнүгү металлургияның эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Металл бүдүрүлгезинин планын ажыр күөсөдир! Дүргөн эзилдиргилерни неперединер! Агрегаттарның болгаш механизми-нүн күчүзүн бүрүнү-биле ажыгылар! Чуртка шойну, канны, прокаты, өнүгү металлдарны хөйү-биле берээлинер!

24. Электростанцияларның эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа энергетиктиг күчүлери ажыгалач дүргөн киринер! Улус ажил-агыйын электри күжү-биле үзүк чок хандырынар!

25. Машина тудушкунунун бүдүрүлгө черлеринин эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Машиналарның болгаш дериг-херекселдеринин чаа хевирлеринин бүдүрүлгезин дүргөн шингээди алынар! Металл болбазырадып кыларынын дүргөн аргазын шингээди алынар! Ц, одукцияның бот-өртөөн чигединер, кара болгаш өнүгү металлдарны камнанар! Бедик шынарның машиналарын, дериг-херекселдерин болгаш приборларны кылып үндүрүнер!

26. Автомобиль болгаш трактор үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Бүдүрүлгенин культуразын бедидинер, кылып үндүрүп турар машиналарын шынарын экижидинер!

27. Химия үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Бүдүрүлгө чаа техниканы болгаш мурнакчы технологияны калбаа-биле неперединер! Бүдүрүлгени бүгү хемчег-биле улгатырнар, химия продуктуларынын ассортиментин калбартынар!

28. Судно тууг үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Чаа корабльдерни дүргөн тудунар! Совет күрүнениң күчүлүг флодун тургузаалынар!

29. Эр, херэежен ажилчынар, инженерлер болгаш тудугчу техниктер! Дүргөн тудушкунун индустриалдыг аргазын кызымаа-биле неперединер! Өртөк-үени чигединер, база туду нун шынарын экижидинер! Чаа бүдүрүлгө черлерин, чуртталга бажынарын, культура амдыралдын албан черлерин хуусаа бетинде ажыгалга киринер!

30. Туду материалдарының үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Туду материалдарының бүдүрүлгезинин планын ажыр күөсөдир, бот-өртөөн чигединер, оларның шынарын экижидинер! Бистиң Төрөөн чуртувустун тудугларына цементини, тууйбуну, шилди, шывыг, хоюглаар өске-даа материалдарны беринер!

31. Ыяш, саазын болгаш ыяш болбазыралыг үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Механизми-нүн ажыгалач экижидинер! Ыяш белеткелдеринге шууштурар арганы болгаш ниити механизацияны калбаа-биле неперединер! Чуртка ыяш материалдарын, эт-септи, саазының хөйү-биле берээлинер!

32. Чик үлетпүрүнүн эр, херэежен ажилчынары, инженерлери болгаш техниктери! Масалыг хергелдин баазанынын ассортиментин калбартынар! Чиг эттин камналгасы болгаш продукцияның бедик шынары дээш демисежип! Чурттакчы чонга өөтү, идик-хейти, аргыгыг чүүлдерни болгаш өске-даа барааннары хөйү-биле берээлинер!

33. Аш-чым болгаш эт, сүт үлетпүрүнүн ажилдакчылары! Бедик шынарын чөм продуктулар бүдүрүлгезин улгатырнар! Чурттакчы чонга чигирин, үстү, эт, сүт болгаш өске-даа продуктуларны хөйү-биле берээлинер!

34. Балык үлетпүрүнүн ажилдакчылары! Балык тудушкунун көвүдөдир, кылып үндүрүп турар продукцияның шынарын бедидинер, оон ассортиментин калбартынар! Балык тудуларынын флодун болгаш чепсек-херекселдин эки ажыгылар!

35. Чурт үлетпүрүнүн болгаш тывш кооперациязының ажилдакчылары! Чер черинин чиг-эдивден кылыгы хөйү-биле бүдүрүнер! Бот-өртөөн чигединер, калбак хергелдин барааннарынын шынарын бедидинер! Ажилчы чоннарын амдырал хере делин эки хандырынар!

36. Совет геологтар—чер иштинин байлаанын разведчиктери! Бистиң Төрөөн чуртувустун төтүмөс байлаан дүргөн аждынар!

37. Демир орук трэн. портунун ажилдакчылары! Сөөртүлгенин хемчээлин улгатыр болгаш бот-өртөөн чигедир дээш демисежип! Локомотивтерин дүн-хүнде маннаарынын ортумак хемчээн бедидинер, вагоннарын эргилдизин дүргединер! Пассажирлерни эки хандырынар! Кышкы байдалга транспорттуң ажылын чедишкенин хандыраар!

38. Далай болгаш хем флодунун ажилдакчылары! Сөөртүлгенин хемчээлин улгатырнар, суг оруктарына эргилдени дүргединер! 1952 чылдың суг оруунун ажытынарына үлегерлиг белеткенинер!

39. Харылаанын ажилдакчылары! Харылаанын техниказын улам сайзырадынар, почтанын, телеграфтын, телефонун, радионун ажылын экижидинер! Чурттакчы чонну хандыраынын культуразын бедидинер!

40. Көдээ ажил-агыйын ажил-ишчилери! Көдээ ажил-агыйын бүгү культураларының дүжүдүн дыка бедидинер, ниитинин малынын башчынын болгаш оон продуктузунун өзүүшкүнүн бүгү хемчеглер-биле улгатырарын чедип алынар! Чурттакчы чонга аш-чөмни болгаш үлетпүрге чиг-этти эгээртинмес кылдыр тургузаалынар!

41. Эр, херэежен колхозчулар! Колхозтарның ниитилеш-

ирген ажил-агыйынын улам-на быжыглашкыны болгаш бүгү талазы-биле хөгжүлдө дээш демисежипер! Колхозчу амды-үралдын кол хоойлузу—Көдээ ажил-агый артелинин Уставын ыдыкты-биле сагынар!

42. МТС-терниң болгаш совхозтарның трактористери, комбайнчылары, механиктери! Техниканы бүрүнү-биле ажыгылар! Тракторларны, комбайннарны болгаш көдээ ажил-агыйын өске-даа машиналарын өй-шаанда болгаш шынарлыг септенер!

43. Эр, херэежен колхозчулар, совхозтарның эр, херэежен ажилчынары, зоотехниктер болгаш мал эмнелгезинин ажилдакчылары! Колхозтарның, совхозтарның ниити продуктулуг малынын улам ынай көдүрүлүшкүнү дээш демисежипер! Кышкы байдалга малдын ажаалгазын үлегерлиг хандыраалынар!

44. Көдээ ажил-агыйын, ыяш болгаш суг ажил-агыйын ажилдакчылары! Хову камгалаалдыг ыяш олуртушкунун бүгү хемчеглер-биле калбартынар, оларның ажаалгазын экижидинер! Суггарыланган чаа системазын неперединер! Тарылганы шын ээлчештирерин дүргөн шингээди алынар! Бедик болгаш турштуг дүжүт алырынга быжыг үндөстүр тургузунар!

45. Эр, херэежен колхозчулар, хөвөн тарыыр колхозтарның, совхозтарның болгаш МТС-терниң эр, херэежен ажилчынары! Дүжүт ажаап алышкынын дүргөн чорудар, хөвөн белеткенинин планын күөсөдир дээш демисежипер! Бистиң Социалистиг Төрөөн чуртувуска хөвөнни хөйү-биле берээли!

46. Совет садыгын, кооперациянын, ниитинин чөмөнчилгезинин ажилдакчылары! Хоорайга болгаш көдээге совет садыгы бүгү хемчеглер-биле калбартынар! Совет хергелкенин хандыраарынын культуразын бедидинер!

47. Күрүнениң албан черлеринин албан хаакчытары! Совет аппараттын ажылын экижидинер, күрүнениң сагылга-чурумун быжыгылар, ажилчы чонун негелделеринге сагыш салыгыр болунар!

48. Эртемниң албан черлеринин болгаш дээди школаларын ажилдакчылары! Совет эртемниң улам ынай чектелишкени дээш демисежипер! Эртем ажылынга чогадыкчы шүгүмчүлөдү болгаш бот-шү, үмчүлөдү дидими-биле калбартынар! Эртемни болгаш техниканы чаа шинчилелдер-биле, ажыдышкынар-биле болгаш чогадылгалар-биле байыдынар! Улус ажил-агыйынага тускай эртемниглер белеткенин экижидинер!

49. Литератураның, уран-чүүлдүн, кинематографиянын ажилдакчылары! Бодунарын мергежилдерини могаг-шылаг чок сайзырадынар! Улуг совет улуска төлөптиг бедик идеялыг чаа уран чогаалдарны чогадынар!

50. Эр, херэежен башкылар, улус өөредилгезинин ажилдакчылары! Школага өөредилге кижизидилгелиг ажилдын шынарын бедидинер, эртемниң үндөстүрүлгө билгилери-биле өөреникчилерни чөсөглөнер. Бистиң аныктарысты совет патриотизминин өзүзүгү кижизидинер, коммунизмниң идепкейлиг тургузуучуларын белеткенир!

51. Медицина ажилдакчылары! Чурттакчы чонун эмнелге хандыраалынын экижидинер! Мурнакчы эртемгерге үндөстүрүп, боттарынарын билинерин сайзырадынар! Советтин медицин эртемнинин чедишкенин практикага неперединер!

52. Совет профэвилдери! Бүдүрүлгө бүрүзү күрүнө планын хуусаа бетинде күөсөдир дээш социалистиг чарышты улам-на калбартынар! Бүдүрүлгенин чаарткычыларын дуржулгазын неперединер! Ажилчынарын болгаш албан хаакчытарын амдыралынын материалдыг болгаш культурулуг денелин улам-на бедидер дээш могаг-шылаг чок сагыш салынар! Коммунизмниң школазы—совет профэвилдери делгерезин!

53. Совет херэеженер! Бистиң социалистиг Төрөөн чуртувустун экономиказынын болгаш культуразынын чаа чектелишкени дээш демисежипер! Коммунизмниң идепкейлиг тургузуучулары—совет херэеженер делгерезин!

54. Коммунизмниң анык тургузуучуларынын мурнакчы отряды, коммунисттиг партиянын идегелдиг аузалакчызы болгаш курлавыры—Ленинчи—Сталинчы комсомол делгерезин!

55. Совет оодлар болгаш кыстар! Эртемни, техниканы, культураны шингээди алынар! Кандыг-даа бергелерин эртеринге туруштуг болгаш дидим, белең болунар! Совет улустун коммунизм тургузуушкунунга чедишкенин бодунарын күш-ажылынар-биле көвүдөдир!

56. Пионерлер болгаш школачылар! Билиглерни шыдамы-кай болгаш кызымакай шингээди алынар! Ленин—Сталинның улуг херээ дээш идепкейлиг демиселчилер болурунга белеткенинер!

57. Коммунистер болгаш комсомолчулар! Совет күрүнениң күчү шыдалынын улам ынай өзүүшкүнү дээш, бистиң чуртувуска коммунизмниң тургузуушкуну дээш демиселчилерин бир дугаар одуруунга туржунар!

58. Бистиң чуртувустун улустарының найыралының болгаш алдарының быжыг сууру, бүгү делегейде тайбынның дендиш дивес чөлөңгичи—Совет Социалистиг Республикаларының Эвилели делгерезин!

59. Тулушкуннарга каңналган, совет улустун авангардызы, бистиң тилелгелеринистин сорук кирикчизи болгаш организаакчызы коммунистерниң улуг партиязы, Ленин—Сталинның партиязы делгерезин!

60. Ленинниң тугунун адаа-биле, Сталинның башталгазы-биле коммунизмниң тилелгезинче, бурунгаар!

**Бүгү-эвилелдин Коммунистиг (большевиктер)
Партиязының Төп Комитеди.**

Совет кижилер тайбыңнын херээн быжыглаар болгаш камгалаар дээш демиселге

Донбасстын шахмёрларынның болгаш металлургичилериниң күзел-соруу

Тайбың талалакчыларының хүрээни өзүп, калбарып турар. Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделинин Кыйгырынын аадаанга болуңу адын салган делегейниң бүгү чурттарында чүс-чүс миллион ак-сеткилди кижилерге улуг Совет Эвилелиниң 96 миллион хамаатылары катышкан.

Донбасс бассейнинге ат салышкыны тайбың херээнге бердингенинин, социалисттер Төрөөн чуртунга ынакшылынын канчаар-даа аажок демонстрациязы-биле эртекен.

«Донбасс» деп даг комбайнынның бир дугаар башкарыкчызы, Сталинчы шаяналдын лауреады Н. Т. Недви Донец шахтёрларның сеткил-сагыжын болгаш күзелди эки илертеген:

— Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделиниң Кыйгырынын тангырак ышкы адывисты бижип турар бис. Бүгү совет улус-биле кады тайбыңнын херээн төңүзүнге чедир камгалаарымысты тангыраглап тур бис. Үр болгаш быжыг тайбың болза, бичин уругларын тайбың-биле торуктуруп өстүрерине, бодуустун черивисти садтар-биле каастаарына, бистин шахталарымысты чаа күчүлүг техника-биле чепсеглээрине, совет кижилериниң күш-ажылын ам-даа өөрүшкүлүг болдурарына, а амдыралды

ам-даа аас-кежиктиг болдурарына херектиг — деп ол чугаалаан.

Социалисттер Күш-ажылдын Маадлыры дашчы Петр Давыдов дайын сөөлүндеги чылдарда бодунун бригаданы-биле күш-айба кылдыр үрлөгөн чериниң орнунда шахтёрларга ийи суурларын, шахтёрларнын ийи клубун тудуп тургускан болгаш чаа хоорай гостиницанын, база эртемшиччилер институтунун ажилдакчыларынга бир каш чуртталга бажынарнын ханаларын тудуп үндүргөн.

Ол бажынарнын ам база катап урелип, бустурун күзевейи турар мен — деп, сураглыг тудугчу чугаалаан. — Кыйгырынын аадаанга салган мээң холум үжүү болгаш стахановчу күш-ажылым бүгү улустарнын тайбың дээш демиселинин херээнге ажыктыг салып болзум.

Тайбыңны камгалаар, совет Төрөөн чуртун экономнуг күчүзүн быжыглаар деп күзелдер-биле донец шахтёржулар забойларже кирип, металлургичилер кан эзилдер домналар болгаш мартернерниң чанында туруп, тудугжулар ажылыче эгелеп кирип турар. Ол күзелдер кижилерини күш-ажылыча маадлыг чорукче соруу кирип турар.

Держинск хоорайда «Читар» деп шахтада ажылдап турар акылшыклар Никифор, Степан, Алек-

сей болгаш Григорий Хавроничевтер тайбың ээлчээнин хүнүнде забойшиктериниң стахановчу бригаданын тургусканнар. Оларнын кижини бүрүзү үш кижинин орнунга ажылдап, дертээлээн бодун участоктун ээлчээнин онаалгазын күөседип турар болу бергеннер.

«Азовсталь» заводтун доменшиктери сентябрьде бодунун суугуларынын рекорду бодуруччулуун чедип алган болгаш стахановчу ээлчегини айында онаалгадан дашкаар бир каш муң тонна шойну эзилдирип, үш миллион ажыг рубльди камнап алганнар.

Донбасстын «Донбасс» деп даг комбайнынның чогадыкчы-тургузучулары тайбыңнын ады-биле чаа машиналар тургузарын үргүлчүлөшкөн турар. Тайбыңга ынакшылдыг күзел шахталарда ажылды автоматчыларын ажылын чогаалдып кылып турар бистин эртемдээривисти, Советтер чуртуунуң анык салгакчыларын тайбың болгаш улустар аразында найралдын «эзуунга кижиздилеп турар башкыларын» база соруу кирип турар.

В. ПАК.

Украин ССР-ниң эртемнер Академиянын чингине кежигүнү, Тайбың камгалалынын Совет комитетинде дузалаар Сталино область комитетинин даргазы.

Кубань комбайнёрнуң сөзү

Беш улуг күрүнелерниң аразына Тайбыңнын Пактызын чарары негеп турар миллион-миллион аксеткилди кижилерниң үнүнге Кубаньнын тараакчылары боттарынын үнүн өөрүшкүлүг-биле катыштырып турар.

Ленинград районун, Киров аттыг колхозтун, мээң төрөөн колхозмунун шөлдеринге мен кылаштал чоргулаар мен. Кайнаар-даа көөрге — кайда-даа ажил хайныгып-ла турар. Колхозчулар куурузанын болгаш техниктиг культуларанын дүжүдүн далаш-биле ажаап ап турарлар, механизаторлар күзүн тарып тарааларның тарнагазын доозуп, ангыстарын андылар турарлар. Күстүн бириг хүннеринде кызыл-тас тарып каан шөлдерде ам күзүн тарып тарааларнын ногаан олбуу чыдар.

Ленинградская станицанын девайсээрлеринде маа важаалары, чүве шыгжаар амбарлар туттунуп турар. Шупту-ла быжык-биле, ажил-агыйжы кылдыннып турар. Ону көөрге — чүрек өөрүй бээр. Бистин совет киживис дээш, ком-

мунизмниң тудугжузу дээш, тайбың дээш мога чок демиселчи дээш чоргааралдын сеткили кижини бүргей бээр.

Мен бодумнуң эштерин колхозчулар-биле бо-ла беседа чоруда бээр мен. Ол санында-ла мен бүгү делегейге быжыг тайбың дээш демиселче кыйгырып турар сестерини ынаар-дыр мен. Бис улуг тудушун-биле — бодуусту чаартыр ажылыче хандыкан турар бис.

Станицада уруглар, олар безин итада-ла «дайындажы» ойнавас параннар. Олар боттарынын Волгаларында» болгаш «Донна-мында» канадар, эл-кыргастылар тудуп, чер айында хоорзалар салып турарлар.

Социалисттер күш-ажыл болза, бистин амдыралымыстын үндезин бодур. Совет кижини бүрүзү чогадыкчы соруу-биле ажылдап турар. Мен комбайнёр мен. Бодумнуң профессионалга кончүп ынак мен.

Бо чайын мен бодумнуң машина-биле Кубаньге 670 гектар бода гарааны ажаап, 11164 центнер үренин бастырган мен. Чуртта ду-

жук ажаап алышкынын дурдугей дээш, мен Рязань облесте тараа кестирип үнүпкен мен. Орта 400 гектар тарааны кезип, 4500 центнерин бастырган мен.

Эрткен чайын мен, энир чылга бодаарга, ийи катап көйүн ажылдап алган мен. Ынчанга ханызы-биле таарзынган мен.

Иет, чангыс мен ыңдыг бе? Бистин МТС-тиң комбайнёрлары шупту, сезон нормаларын бедиткеш, энир чылга бодаарга, дыка хөй тарааны ажаап алганнар. Бистин ажылчы күжениннеривисти ачызында дүжүт ажаап алышкынын хуусаазы 4 хүн кызыргыган.

Бодуустун шыдамыктай күш-ажылыс-биле бис тайбың дээш демисежип турар бис.

ДМИТРИЙ ГОНТАРЬ,

Краснодар крайнын Ленинград районун Чөөн-чүк МТС-тин комбайнёру, Социалисттер Күш-ажылдын Маадлыры, Ленинградская станица.

ТАЙБЫҢНЫҢ ПАКТЫЗЫ ДЭЭШ!

Дайынның болгаш тайбыңнын айтыры ам кижини төрөлгениниң сагыш сеткилин кажангызындан артык хайныктырып турар.

Чүү болурула? Улустарнын ханынга чачылдап, адараашкынын күзөөн империалисттер делегейниң үш дугаар дайыныче кижини төрөлгенини кирип тырта бээр бе, азы улустар ону болдурбайн баар бе?

Итилерге фашизмниң бакь хоразын маадлыгы Совет Армия сандаардыр шапкан турунда, кижилер мынча деп чугаалап турганнар: Фашизм ам катап тургусунамас, Катышкан Нациялар Организациязы ону болдурбас. Америк империализмниң ханга чазылган идегеттери фашизмни катап төрүтүлдүрүп, чепселден турунда, бо хүн Морисон болгаш Трумэн болза, ону бот камгаладыг сорулга-биле кылып турар чүве деп улустарны бүүрүдериин ыят чогу-биле оралдажып турарлар. Америк империалисттер тайбың кады ажылдажылганын орнунга миллиардчыларнын каш борбак бөдүлүчүн байыры дээш, делегейге тергилелдин империалисттер калчаа идеялары дээш дээрбедекчи, ежелекчи дайынны чорудар деп бодат турарын улус массалар шагда-ла билгеннер.

Империалисттер соок дайынның политиказында шуут агрессияже шилчип, досталга болгаш тайбыңга ынакшылдыг корей улуска удур хоралыг хыдыкчы дайынны эгелээден бээр ам 15 ай болган. Олар Кыдатка хамаарып турар Тайван ортулукту эжелеп алганнар, ужур дүжүк агаар халлаашкыны-биле Кыдат Улус Республиканын кызыгаары урп турарлар.

Кыдаттарны кулданыр болгаш Корейны Совет Эвилелинге база Кыдатка халдаарынын депкижи кылып алып сорулга-биле эгелээн агрессиязын америк империалисттер Катышкан Нациялар Организациязынын тугу-биле дуглаарын аршынуур чогу-биле оралдажып турарлар.

Чаа дайыннын айылыгдан мөүлүзөн кижини төрөлгөн Москваже, улуг Сталинче көрүп турар, чүге дие, Москва — тайбыңга ынакшылдыг күчүлүг күрүвениң найсыкалы, гайбынның чарлакчызы, чүге дие, Сталин болза бүгү улустарнын кызыгаар чокка бүзүрөп турар улуг кижизи болур. Совет Эвилелинин эскерлиш дивес тайбыңга ынакшылдыг политиказы чагай сеткилдиң бүгү кижилерни тайбың дээш демиселдин тугувун адаанда катыштырып турар.

Бүгү делегейге тайбың шимчээшкн бүгү делегей амдыралында ам улуг фактор болу берген. Чүс-чүс миллион кижилер төөгүде бир дугаарда-ла тайбыңнын херээн организасты-биле камгалап турар. Тайбың талалакчыларынын Бүгү-делегей бир дугаар конгресси дайын кысыкчыларынын дурлаанда мөгүлээшкенин үндүргөн.

Шылгарангай француз эртемдээн, ам Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделиниң даргазы Фредерик Жолио Кюри конгресттин индиринден мынча деп медеглээн:

«...Бис дайын талалакчыларын тайбыңны дилеп алып дээш эвес, ханы оларга тайбыңны төгөрү дээш мында чыгынган бис». Жолио Кюри ыңча деп чугаалаарга, чер бөмбүрээнин бүгү чухтеринден Парижа болгаш Прагага чыгынган конгресттин хөй сангы төлээлери адыш часкап турган. Тайбыңны камгалаары улустарнын хан-тамыры-биле холбадалдыг херээ болу берген. Атомнуг бомбаны хоругдаар дугайында Стокгольм Кыйгырынын аадаанга 500 миллион кижини ат салган.

Эрткен чылын Варшавага болуп эрткен тайбың талалакчыларынын Бүгү-делегей ийи дугаар конгресси империалисттер агрессорларга чаа суушкунуң берген.

Конгресс бүгү чурттарнын улустарнын өмүзүзүндөн Катышкан Нациялар Организациязынга Кыйгырыг үндүрүп, тайбыңны камгалаары

болгаш улустарнын аймыл чок чорун хандары дээш демиселдин делгегерин программасын айткан. Ынчалза-даа, беш улуг күрүнелерин аразына Тайбыңнын Пактызын чарар дугайында айтырыгны чугааладырып, Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделинин төлээлери Катышкан Нациялар Организациязынга хүлээп аларын Американың Катышкан Штаттарынын, Англиянын болгаш Франциянын чазактары болдурбайн барганнар.

Ынчалза-даа, тайбың талалакчыларынын Бүгү-делегей ийи дугаар конгрессиниң шиптирини бүгү депшилгелиг кижини төрөлгөн изин-биле деткээн. Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделиниң Кыйгырынын аадаанга кыска хуусаа шипинде чартык миллиард чыгыс кижини ат салган чорук ол дугайын херечилеп турар.

Улустар боттарынын коммунисттер болгаш ажылчын партияларынын удуртулгазы-биле тайбың камгалалынын херээн боттарынын холунга ап турарын бис көрүп турар-дыр бис. Совет Эвилелинде болгаш улус демократиязынын чурттарында тайбың дээш демисел күрүвениң херээ болуп турар. Бо чурттарда тайбың камгалалынын дугайында, дайын пропагандазын хоругдаар дугайында хоойдулар бар.

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделиниң Кыйгырынын аадаанга ат салышкынын чыгылдыг ССР-ге чорудар дугайында Тайбың камгалалынын Совет комитетинин пленумунун шиптирини Совет Эвилелиниң, ажылчы чоннары чангыс эп-сеткил-биле деткип уткаан.

Чаа эконом кризисин капиталисттер чурттарны боосталап турунда, социализмниң чурту социалисттер тургузунун артык күштүн көргүзүп, улустун маадлыгы күш-ажылынын ачызы-биле чечектелип, быжыгып, улам-ла күчүлүг болуп турар.

Миллион-миллион совет хамаатылар Тайбыңнын Пактызын чарар дугайында негелденди аадаанга боттарынын аттарын салып, оон-биле боттарынын тайбыңче күзел чүткүлдүн база катап көргүзүп турарлар.

Совет кижилерниң тайбыңче чүткүлү

КРАСНОДАР. Крайнын Михайловский МТС-тин Иван Шацкий бригадирдин бригаданын бүгү трактористери душтеки чөм үезинде хову турлаанга чыгып келгеннер. Ол үеле почта дажыкчызы чаа үнген солуннарчы болгаш журналдарны чедирип келген. Секкил-сагыш көдүрүшкүнүг беседа эгелээн. Амгы үеле совет кижилерге эн-не чок болгаш күзеп турары — тайбың дугайын чугаалажып турганнар.

Тайбың боду чедип келбес, ол тийлелге-биле дөмей чаалап алдынар ужуруу — деп Иван Шацкий чугаалаан. Тайбың дээш демиселге бистин күчүлүг чөмсөөс болза, Төрөөн чуртувустун чагай чоруунга кирир кызымактай күш-ажылыс болур. Эрткен чылын колхозчуларга чүс пуд күзүн чажып тарып кызыл-тас өстүрүп алырынга дузалашкан бис, оон-биле Стокгольм Кыйгырынын аадаанга салган хол үжүүн быжыглан бис. Бо чылын бистин ажылдап берип турарымыс Ленин аттыг колхоз гектар бүрүзүндөн 45-тен хөй кызыл-тасты ажаап алган — деп ол уламчылап чугаалаан.

Тайбыңнын Бүгү-делегей Чөвүделиниң Кыйгырынын аадаанга бодунун адын салбышкан, трактористтер стахановчу ээлчеге эгелеп киргеннер.

Кыйгырынын аадаанга ат салышкынын чыгылды Калуга областын суурларында улуг күш-ажылыч көдүрүшкүнү хайныктырып үндүргөн. Высокинич районун колхозтары күрүнеге тараа дугаар планын хуусаазынын бетинде күөсеткен.

Кыйгырынын аадаанга ат салышкынын чыгылды Львов хоорайда идепкейлиг эртип турар. Бажың ээлери кижилер совет чазактын тайбыңга ынакшылдыг политиказын дозуу-биле деткип турарын илередип турарлар.

300 кижини киришкен Туркмен ССР-ниң эртемнер Академиязынга болган хурал улуг көдүрүшкүнүг болуп эрткен. Кыйгырынын аадаанга туркмен эртемдээр чангыс эп-сеткилди-биле боттарынын аттарын салганнар.

Туркмен ССР-нин эртемнер Академиязынын чингине кежигүнү эш Анаевтин физик болгаш геофизик институтунун коллективиниң мурундан медеглэни болза, Кыйгырынын аадаанга ат салбышкан, институтта ажылдакчылары эртемшиччилер ажылынын чыл планын хуусаа бетинде күөседирип хүлээгеннер.

(СЭТА).

Бис дайынны күзевес бис! Фордтун заводунун ажылчыны биле Корейнын ховуларында рис тарып өстүрүп турар тараачын бот-боттары көрүшпезиниң үндезин чок. Моон ужурунда Американын бөдүрү кижизи корей хоорайларын болгаш суурларын бустушкун тогланчызы болдурарынын кандыг-даа чылдаганы чок.

«Американың Катышкан Штаттарында, Англияда болгаш Францияда-даа чаа дайынга харамдыгып турар агрессчи күштер бар-ла. Артык кончаа алырда, еске чурттарны дээрбедээрде оларга дайын херек. Ол дээрге, дайынны орулга кирип алырынын чүдүлү, канчаар-даа аажок улуг кончаа бээр чүлү кылдыр көрүп турар миллиардчылар болгаш миллиончулар болур» — деп эш Сталин чугаалап турар.

Агрессчи күштериниң планынын улустар үзе шары. Ол дугайын улуг башкы чугаалап турар.

Чаа дайын өөсүдүкчүлерииниң кандыг-даа шургушкунун моондектаар төлээде, бистин чуртувус четчи күштүгү турар ужурул деп чүвени совет улус эки билер.

Ат салышкынын чыгылды Арменияда база-ла бедик көдүрүшкүнүг чоруп турар. Тайбыңнын Пактызын чарар дугайында Кыйгырынын аадаанга республиканын чогуур назылыг бүгү чоно боттарынын аттарын салып, тайбыңны камгалаарынын улуг херээнге бодунун салышкынын кирир дээринге бис чингимейн турар бис.

Дайынны тайбың тийлээр! Аңаа ССР-ниң бүгү улустары быжык-биле бүзүрелдиг, чүге дие, бүгү депшилгелиг кижини төрөлгөн тайбың дээш демисежип турар деп чүвени, тайбың талалакчыларынын бүгү-делегей шимчээшкенин туғунда бистин үениң улуг кижизи, тайбыңнын туғунун тудукчузу — Иосиф Виссарионович Сталиннин алы бижитинген деп чүвени совет улустар билдирер.

Наира ЗАРЬЯН,

Тайбың камгалалынын Совет комитетинин кежигүнү.

Марксизм-ленинизмниң теориязын соксаал чокка өөренир

Районда партиянын полит-өөредилгелери

Чөөн-Хемчик районун бүгү колхозтарында, албан бодурулге черлеринде партиянын кежээки политшколалары, ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир бөлгүмнер болгаш И. В. Сталинниң допчу биографиязын өөренир бөлгүмнер 1951—1952 чаа өөредилге чылын организастыг эгелээнер.

Районда 16 политшколалар, ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир 13 бөлгүмнер, И. В. Сталинниң допчу биографиязын өөренир 4 бөлгүмнер тургустунган. Мында нитизи-биле 375 коммунистер, комсомолчулар, интеллигенция хаара турган. Оларнын пропагандаистеринде ВКП(б) обкомунун чанынга бир ай хуусаалыг семинарны эртерген дуржулгалыг пропагандаистерни шилип

тургускан болгаш ВКП(б) райкомунун бюрозунга бадылаан.

Эрткен өөредилге чылында турган четпестерни бо чылын болдурбазы-биле ВКП(б) райкомунун бюрозу «аш бурунгаар хемчеглерни ап чолуктан. Тус-тус бөлгүмнерге болгаш политшколаларга ВКП(б) райкомунун төлээлери баш бурунгаар барып, оларнын баштайгы кичээлдеринге олуржуп турарлар.

Баштайгы кичээлдерге дыннакчылар бүрүнү-биле киришкен. Эң ылаңы «Коммунизмче орук» колхозта пропагандаистер Кызыл-оол биле Бора-Көже, Жланов аттыг колхозта пропагандаистер Биче-оол олар организастыг талазы-биле эки белеткедиг чоруун көргүскеннер.

Д. СЮРИОН-ООЛ.

Пропагандистер семинары

Политшколаларнын, бөлгүмнериниң болгаш кежээки школанын пропагандаистериниң билин бедилер соулга-биле ВКП(б) Чаа-Хөл райкомунун чоокта чаа оларнын семинарын эртерген. Ук семинар 15 көдээ пропагандаистер болгаш партия эге организастыг секретарьлары 7 кижини киришкен.

ВКП(б) Чаа-Хөл райкомунун секретари эш Марташ — ВКП(б) төө-

гүзүнүң допчу күрүн өөрениринин улуг ужуру-дузанын дугайында, ВКП(б) обкомунун инструктор эш Машпаадай — пропагандаистериниң болгаш сорулгаларынын дугайында илеткеллер кылган. Пропагандаистер политшколаларга, кежээки школага болгаш бөлгүмнерге өөредилгени бедик деннедиг чорудар дугайында хүлээнип алганнар.

Х. САРЫГ-ООЛ.

Билигни ажилдавышаан чөдип алыр

Тес-Хем районун Калинин аттыг колхозунда партия эге организастыгын удурутуп турары ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир бөлгүмнү организастатынган, баштайгы кичээлдер элээн шынарлыг эрткен. Ук политбөлгүмде 27 кижини өөреип турар.

Колхозта улуг улустар өөренир кежээки школа база ажытынган. Ылаң 30 колхозчулар кирип өөренип турар. Ам сорулга болза, өөредилгени доктаамал чорудар дээш демисежири болур.

Б. КАРА-ООЛ.

Колхозта политөөредилге

Чөөн-Хемчик районда «Комсомолду 30 чыл ою» көдээ ажил-агый артелинде политшкола болгаш ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир бөлгүмнү бо чылын ажылын организастыг эгелээн. Коммунистер, ком-

сомолчулар, башкылар болгаш колхозчулар боттарынын Эдиленин аайы-биле бөлгүмде болгаш политшколада киргилээш, сонуургалдык-биле кичээлдер турарлар.

К. БАЛДАН.

Партияни өөредилгени бедик деңвелче көдүрер

Партия эге организастыгы колхозтарда, албан черлеринде партия өөредилгенин бо чылын элээн эки организастаан. Чер-черде политшколаларын болгаш бөлгүмнерин баштайгы кичээлдерин пропагандаистер организастыг эртипип турар. ВКП(б) Кызыл көдээ райкомун 1951—1952 чылдарда партия чырдышкынын өөредилгени-биле холбаштыр пропагандаистерни белеткээн.

Чер-черде партия эге организастыгынын чанында тургускулаан чөдип политшколаларда, ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир тос кезек черде бөлгүмнерде болгаш эш И. В. Сталинниң допчу биографиязын өөренир бир бөлгүмде коммунистер болгаш партия кежигүнү эвес активтер өөренип турар.

«Черби», «Баян-Хем», «Малчың» колхозтарда партия эге организастыгы өөредилгени организастыг башкарып турар, ылаңы пропагандаистер баштайгы кичээлдерин эки

чоруткан. РоМГБ коллективинде партия эге организастыгынын секретари эш Сандай, пропагандаистер эш Кишин ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир бөлгүмнү кичээлдерин 4 катап эртерген. Олар партия өөредилгениниң идеялиг деннелин бедилер дээш улуг кичээлгеин салып турар.

Райкүүсмонун коллективинде болгаш Кызылдын МТС-инде партия эге организастыгы ВКП(б) төөгүзүнүң допчу күрүн өөренир бөлгүмнерин баштайгы кичээлдерин чогуур өйүндө чорутпаан болгаш үскен. Баштайгы кичээлдерин эртержири-биле райкомдан томуйлатырган эштер Евазак, Селин олар ол политбөлгүмнерге барбаан болган. Партия өөредилгенин моон сонгаар бедик деннедиг чорудар дээш ВКП(б) райком болгаш партия эге организастыгы оңса сагыш салыр ужурулуг.

А. СУНДУЯ.

Эрткен чылгы четпестерни бо чылын катаптавас

Марксизм-ленинизмниң теориязын биле коммунистерни, интеллигенцияны чепселеп, оларны коммунисттер медегерле чакчыктырары бүгү партия организастыгынын сорулгалы болур. Ол сорулгалы Эрзин районда партиянын чамдык организастыгы коошк күөседип турар.

Районун партия организастыгы партия чырдышкынын кичээлдеринге эки белеткенир дээш политшколаларын, бөлгүмнерин дыннакчыларын четчелеп, пропагандаистерни шилип алган болза-даа, элээн хөй черлерге өөредилге организастыг чок эгелээн.

Өөредилге эгелээриниң мурунда пропагандаистерниң семинарын эртер дээш чарлаарга келсе чогуур пропагандаистерниң чүгө 50 хуузу келген. Пропагандаистер чүс хуу келген турар дугайында ВКП(б) райкомунун пропаганда болгаш агитация килдизи сагыш салбайн барган.

Политшколаларын болгаш бөлгүмнериниң кичээлдерин октябрь 14—15 хүннеринде эгелээн болза-даа, чамдык черлерге ол шынар чок эртек.

</

Аркадий Гайдар

(Өлгөнүнөн бээр 10 чыл болганынга)

Он чыл бурунгаар, 1941 чылдын октябрь 26-да кайгамчык совет чогаалчы, Героевтуц партизан отрядынын пулемётчиги — Аркадий Петрович Гайдар немец фашистер-биле тулчушкуннарга маадырлыгы-биле өлгөн.

Аркадий Гайдар (Голиков) 1904 чылдын февраль 22-де, ынчаарда Курск губерниязынга хамааржып турган Льгов хоорайга башкы Петр Исидоровичинин өг-бүлезинден төрүтүнгөн. Арзамаска өөренип турган, реалдык училищенин дөрт класкын дооскан. Он дөрт харлыг бичин оол тургаш, ол Кызыл Армиянын хүрээленнге эки-тура-биле киргеш, хамаат дайыннын барык-ла бүгү фронттуларынга дайылдажып, он алды харлыгында полк командирлай берген. А ээрби харлыгында ол бодунун эң баштайгы номун бижип үндүргөн.

Чогаалчы Гайдар дириг турар үезинде-ле чогаал маадыры болу берип, өлгөнүнүн соонда шуут-ла улустун маадыры апарган. Элээн хөй парокходтарын, кудумчуларын, школаларын болгаш библиотекаларын, оон ады-биле адаан. Гайдарнын дугайында хөй-хөй шүлдүтөр, ырлар, расказтар, повестилер, эртем дисертациялары болгаш шинлер бижитинген. Улус ол кайгамчык кижинин дугайында легендаларын чугаалажып чоруур.

А моон сонгаар оон хөйну бижир болгаш чугаалажыр-даа.

Гайдарнын чогаалдык ажылы, оон амыдыралы — бодунун улусунга, Ленин—Сталиннын партизанын улуг херээнге, коммунисттик нийти-ледин келир үезинге бараан болу-рунун чаагай улгери болуп артар. Ол чогаалчы совет уругларын эң-не арыг, эң-не чаагай, эң-не кайгамчык байдалга өөредип чораш болгаш өөредир-даа.

Оон номнары бистин-биле калы журттап турар, олар совет кижилерин чаа-чаа салгакчыларын кижизидер талазы-биле большевик партияга ам-даа үр дуздалагыр.

Гайдарнын амыдыралы — өртем-чейде эң-не солун номнарнын бирээ-зи.

Чурттуг бир кыдымдан бир кыдынга чедир, дайын болгаш тай-быч үеде ол Төрээн чуртту ийн каттап эрип эрткен. Ол тудукчу-даа, солдат-даа, командир-даа, ачы-даа, балыкчы-даа, ышчы-даа чорашан Моолга тулчушкунга барып, Ак далайнын доштарына докуп, Оожум океанын суунга дүжүп, Сонгу Доштут океанга чоруп турган улустарын амы-тынн-даа ап турган. Кала-даа болза, Гайдар ёзулуг совет кижин болуп, омак-хөгүлүүнүн, шынычынын, чаагай сеткилденин талазы-биле улуска пат-ла кайгалып чорашан. Илья Эренбургтун биле алырга, ол — «бичин уруг сеткилдиг великан (кайгамчык улуг кижин)» чорашан.

Бистин маадырлыг чуртувуста бени, шак ындыг биография ындыгы-ла кончуг хөй эвес. А Гайдар боду, бодунун амыдыралынын дугайында улуг-ла мактанмай чорашан. Ол кичүг биче сеткилдиг кижин турган. «Шаг-үе ындыг-ла онза эвес, — а амыдырал база-ла... онза эвес, өй-таары турган чүве» — деп ол чугаалаан.

Александр Фадеев Гайдарнын дугайында бодунун чүүлүгө мындай демдеглээн: «...Гайдарнын амыдыралы болза, эрги нийтелдин үезинде хемдигенин байдалын көрүп эрткен болзажок, пролетар революциянын оонунга, а оон соонда Октябрь эргилдезинин, хамааты дайыннын оонунга далдыгып быжыккан анык өскенин келир үезинге бүрүн хамааржыр» — деп.

Оон дугайында Гайдар боду бени үргүлчү чугаалап чорашан.

Адазы — революционер, адыгыжы полктун комиссары, иези — угаанын, шычы большевик болгаш олар ийн Арзамастын, Сорновскинин коммунистери — ынчаардагы бичин Гайдарнын кижизидикчилери олдур. Кижизидикчилер-даа шынап-ла эки-ле! Гайдар он үш харлыг тургаш-ла революционер большевик штабтын винтовкасын алган. Ол Арзамастын большевик бөлүгүнүн берге-берге даалгаларын күөсөдип турган. Аркадий Голиковту дайынаар ынчаарда-ла көөр хөну чок болуп, харын бир-ле каттап дүне када, ыдалакчы өлүрүкчү ону Арзамастын ыржым доора кудумчузуна балыгланган. Ук болушкун — совет эрге-чагырга дээш, эң баштай төгүлген ханынын дугайын Аркадий бодунун дневнинге (демдегел дептеринге) кайгамчык чоргаарал-биле кирип бижээн.

Ол бодунун ханын оон сөөлүндө-даа хөй каттап төккөн.

Кызыл Армиянын хүрээленнге Гайдар алды чыл болган. Кызыл Армияга ол хүрээнин ханызындан изиг ынакшып чорашан. Бодунун би-

жип келген бүгү номнарнын баштайгы оригиналынын он талакы булу-нунга кызыл-армейжи беш-адыр-ны ол чуруп каар чорашан. Ол Чапаев ышкаш, ынчаар командайлап чорашан болбайн-наан. «Чамдык үелерде тулчушкундан дедир аткаарла-даа чордум, хөме таварып кирип-даа турдум, дайынчы шапышкыннарнын айтышкын чокка турам-биле кылыр ужурга-даа таваржып, оон ужурунда бодумнун өөрүмгө шаанга кирип чеме-ледип-даа чорашан мен, ынчал-ажок ол бүгү менээ чүгле дузалыг болуп келген» — деп Гайдар бодунун автобиографиясында бижээн.

Армиянын хүрээленнге Гайдар менгезе-биле артар деп бодаан. Ынчалза-даа, хөй саныг балыкчы-данышкыннар, сербээд оон класкын баксыратканы-биле, ол армиянда магадылал командир кылдыр хосталып үнгөн. Кайдыг, чүну-даа дилевейн, өске-башка чүве-даа бода-вайн, Гайдар армиядан хосталып үнүп тура, анаа-ла хомудан байдалдыг сеткилин илередип, бодунун чарлышкыннын чагазын армияга бижээн турган. Ол чагаа Михаил Васильевич Фрунзенин холунга барып кирген. Армия командирлакчы, кайгамчыктыг полководчу оон даяртазында Гайдарнын бодунга келдирип эккелгеш, сеткилин чазап, сергек кирип, бодунун амыдыралынын дугайында ном бижирин анаа сүмөлээш.

Ол ужуражышкыннын дугайын Гайдар оон соонда өөрүнчүг байдал-биле чугаалаан. Оон салым-чаяны ол дорашан шитпирлетинин эгелээн. Фрунзенин сүмези Гайдарнын бодунун шаанда бодап чорашан күзели-биле шуут-ла дүжүк берген. Литературлук мастерствоу ол шыдамак, маадыры-биле шингээдип ап, повестилерин, очерктерин, расказтарын бижип, солуннарга ажилдап эгелээш. Кызыл Армиядан демобилизацияга үнгенин сөөлүндө, үш-даа чыл четпейн чораш, ол «РВС» деп кайгамчык эки номчу-гашты чогаалдып бижээн.

Аркадий Гайдар, Уралдын, Архангельскинин болгаш Ыракы Чөөл-чүктүн солуннарынга барык беш чыл ажилдаан. Ол бүгү-ле чүлдериин: балыкчыларнын-даа, ышчыларнын-даа, чаа колхозтарнын-даа дугайын бижип турган.

Кызыг-чай чок солун ажылынга ол үргүлчү-ле туттургаш туруп берген ышкаш сагындырып турган, а шынында ындыг эвес, харын 1930 чыл-да оон «Школа» деп алдарыг повестин, оон соонда «Ыракы чурттар», «Шериг чакыды», «Ак-көк аяк», «Барабашиктин салымы», «Чук биле Гек» болгаш адактын сөөлүндө «Тимур болгаш оон командасы» деп номнары удаа-дараа парлатылып үнүп келген.

«Тимурнун» чогаалдыгалыг ажылы, үезинин талазы-биле алырга, Гайдарнын дневнинде кирген эң-не дүвүрээзининг демдегелдер-биле шуут-ла дүжүк турар. Дайын сонгаарлатынмазы-биле дигрелип кел чорашан. Тимур дугайында повесть — ол болза, Гайдарнын бүгү-ле бичин номчукчуларын, оон «ийи дугааргы армиянын» дайынчы белеткилдиг байдалынга тургузары болуп турган. Бодунун ол «солдаттарын» Гайдар чогуу чүге өөредип турганы? А. Н. Толстой сөөлүредди мына деп бижээн:

«Уругларга ном чүну бээр ужуру-лугу? — Ном болза, уругларнын күзел бодалын сайзырадыр ужурулуг. Күзел бодал чокка, бүгү кижин төрөгетинин аас-кежинин дугайында бистин революцияныс боттанып шыдаптынмас турган. Күзел бодал чок уруг — аарыг уруг болганы ол. Ном болза, анаа калдык, чогаалдыкчы фантазияны калбартып сайзырадыр ужурулуг. Ном анаа билигин бээр. Ол оон чаагай сеткилдиг болурунга кижизидип өөредир. Бүгү Совет Эилелинде уругларнын калбаа-биле заара туткан, Гайдарнын «Тимур болгаш оон командасы» деп ному — оон бир тода чижээ ол».

Гайдар, тулчушкуннарнын калдыг-берге хүнеринде фронтга тургаш, бодал чорашан бүгү сеткил-сагыжын илеретпешаан, «Тимурнун тангыраан» оон-биле дооскан.

Ол номда полковник Александровтун сөөлүгү тангыраа дээрге, — ол Гайдарнын бодунун тангыраа болгаш сөөлүгү чагы ол дээрзи, ам бистин шуптувуска ылап билдиндир.

«...Женя! Сенче мен шуут-ла удур көрүп олур мен... Сен, каян чөгөнчиг биче турар шаанда-ла, ол дайынын бис билир турган болгаш оон-биле өлүмүг сегиржип алышынга белеткинип турган-даа бис. Ону гилээр деп сөзүвүстү ынчаарда берген бис. Ынчаанга, ам боду-вустун сөзү-вүстү күөсөдир-даа бис, деп кырган, буурул баштыг командир мен, бодумнун мурумдан секээ тангыраалайын».

Ынчаарга база, бис бүгүдээнин чыргалы дээш, каян-бир шагды шычычы, биче сеткилдиг чурттарынын эки өөрениринин, хөй болгаш чалданыш чок ажилдарынын тангыраг-

лап көр. Ынчаарда мен, калдыг-даа калдыг-дошкун тулчушкуннарнын үезинде бени, сени сактып келгеш, аас-кежиктиг, чоргаар болгаш шөл-лээн-даа болур мен».

Уруглар литературынга Гайдар совет шүлүк чогаалынга Маяковскийнин ойнааны ышкаш, шак ындыг рольди ойнап келген. Гайдар база-ла Маяковский ышкаш, шак ындыг чалбыштыг пропагандист болгаш агитаторжу чогаалчы чорашан. Гайдар база-ла Маяковский ышкаш, бодунун номчукчуларын партия болгаш Төрээн чуртка бүрүнү-биле большевикчи шыны болурунга кезээде өөредип турган. Бодунун кайгамчык онзагай шынары-биле Гайдар совет амыдыралга ылап таарымчалыг мурнакчы, чаа чүлдү ылгап билдиндирге кезээде бүзүрелдиг болуп чорашан.

Оон ажылы шынап-ла берге турган. Ол бодунун номнарын чүректин ёзулуг-ла ханы ынакшыллындап бижип, опарны чогаалдырынга дүвүрээзининг үе-шагыны, уйгу чок дүнелерин эртирип, ол дугайын мынчаар бижип турар:

«Дүне үр-ле удуп чададым. Үрегелтирген шивээ чанынга болган сөөн (көжеге), мунгадгаан Тимур болгаш Женянын ыржыгажы мээч сеткилимни амыратпады».

Гайдар бодунун номчукчуларын каян-лаа мегелеп көрбөөн. Ростовтун пионерлери бир каттап Гайдарга чагаа чорутканын, ында «Шериг чакыды» деп хөгүлүг ном хенертен калдыг-дошкун болгаш мунгаранчыг апарганын чугаалаан болган. «Бичин Алыка чүге өлүп калды? Алыка дириг арктан болза, эки эвес чүве бе?» — деп.

Гайдар оларнын айтырыгларын шынгызы болгаш эш-хуунуң чагазы-биле харыылаан.

«...Алыка дириг арктан болза, эки болбайн-наан. — Чапаев база дириг арктан болза эки турган».

Алыка силерге хомуданчыг болгандыр. Вая Чередниченко менээ чоруткан чагаазында, анаа ол «кончуг-ла» хомуданчыг болганын бижип турар. Ынчаарга мен, силерге шуут-ла ажы-биле чугаалаайн, каян ону бижип турумда, бодумга база канчаар-даа аажок хомуданчыг болуп, ылангыга сөөлүгү бөлүктү төндүр бижип турар үемде холум бени дитимес апарган.

Хомуданчыг болуру эки-дир, харын Чүге дие, Алыканын чурттап турганы советтик Төрээн чуртувуска болгаш албалдай ажылче, кара-башынарже октатырган даштыкыда эш-өөрүвүске силер мээ-биле, а мен силерин-биле кады, улам ынак болурувуста...»

Аркадий Гайдар ол хире угаанын, ол хире эки, ол хире өтүр көрүүчел кижин чорашан.

Аркадий Гайдар чүгле прозаик эвес, харын драматург (шин чогаалчы) кайгамчык, онзагай шүлдүкү, кончуг тода болгаш ылаптыг публицист (хөй-ниитичи чогаалчы), Макаренко-нун сөөлүчлүг бистин улуг педагогувуст турганы маргылдаа чок. Бичин уругларнын иштиги амыдыралын ырак ханызындан оон өтүр билди, оларнын-биле найырадалжып шыдаар мерген салымны черле онза кайгамчык кижин чорашан. «Бир эвес Аркадий Петровичини өлүрүк кэгза, мен база өлүр мен» деп, ол дугайында «оон эң эки өнүкү» — дөрт харлыг бичин Алыканын дайын муруну чарымында шитпирлин-биле чугаалааны анаа эвес.

Оон улуг өнүктүрер болгаш фронтчу эштери база-ла аңаа кызыгаар чок ынак чорашаннар.

«Менээ эң-не берге минуталарда бени, ол ышкаш идегелдиг, ол ышкаш эки, ол ышкаш күөсөдип шыдаачал кижин бени тывалыбас турган. Ол мырынай-ла кайгамчык шынычы, ханы ынакшылдыг болгаш онза маадыр кижин чүве» — деп, Гайдарнын дугайында оон фронтчу командири, полковник Орлов бижип турар.

1947 чылда Гайдарнын хөөрүн Днепринин он талакы эрининден Канев деп хоорайже көжүрүп турар үеде, качыгдалдын ёзулалынга бүгү-ле округтардан мун-мун кижилер чыгып келтирээш турган. Оларнын аразында Гайдар-биле кады дайылдажып турган партизаннар-даа, суурларга ону дайзыннардан чажырып турган колхозчулар-даа бар болган. Оон хөөрүнге улуг улустар болгаш бичин уруглар аар-берге-биле качыгдан ыглашканнар.

Совет кижилер, Гайдарга кая-даа каян-кезээде ынак чорашаннар. Ам-даа үр ынакшырлар болгаш мөңгези-биле сактырлар.

Б. ЕМЕЛЬЯНОВ.

Бистин областын районнарын төптеринде чаа-чаа яны-бүрү ту-дуглар чыл бүрү нежежип турар. Чурукта: Чөөн-Хемчик районнун төвү Чадаана хоорайда чаа ясли-нин тудуу. Ол тудуг удавас ажылгала кирер.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Оон күзели херек кырында ботманган

Василий Ножкин каян школага өөренип чораш-ла, ону дооскаш, тускай эртемниг киномеханик болуп ажилдарын улуу-биле күзөп чорашан. Василий 17 харлыг тургаш, киноме-ханянгинге өөренири-биле Улуг-Хем районнун Шагаан-Арыгга көжөр кино механигин Кукаригге дузалажып эгелээш. Ол 4 ай иштинде дузалак-чылап келгеш, 1951 чылдын марттын эгезинде Кызыл хоорайга баргаш, шыналганы дужаагаш, тускай эр-темниг киномеханик деп атты чөлдүп алган.

Улуг-Хем районнун колхозтарын, сумуларын, школаларын эргий кезип, советтин чаа-чаа киноларын хөйү-биле көргүзөрин эргелет чери-ден анаа дааскан турган. Василий шынап-ла районнун Ленин, Сталин, Жданов, Ворошилов, Калинин, Ми-

чурин аттыг колхозтарын үргүлчү каш-каш удаа эргип, оларга «Бер-линниң дүшкени», «Зоя» болгаш «Тракторист» деп кино-чуруктар-ны база чедишкынниг көргүзүп келген.

Анык механик Василий кино үн-дүрүп турар үезинде чонга эпиг-ээлдек, оларга чуруктарнын утказын үргүлчү тайылбырлап берип турар. Василий Ножкин август болгаш сентябрь айларнын планын 130—135 хуу күөсеткен. 1951—52 өөредилге чылы эгелээнден бээр харыылап ту-рар черлеринин, школаларынын өөреникчилеринге 3—4 чедир кино-ларын көргүскөн. Кино үнүп турар еде анаа чангыс-даа үстүр болгаш соксаар чүүлдер болбас, баш удур ыяк хынап алган келир.

ТРАКТОРИСТ УРУГ

Чаа-Хөл районнун Ортаа-Хем чурттуг К. Соскарнын хары чаа-ла 18 чедип турар. Ада-иези чажында өлүп каарга, ол аалдар кезип түрөп өскөн.

1948 чылда К. Соскар ВЛКСМ кижигүнүгө киргеш, оон даалганын эрестиг күөсөдир, бодунун эртем билин бедидер деп шитпирлеп алгаш, ол сорулгазын күөсөдип кирипкен.

1950 чылда Чаа-Хөл МТС-инге ажытынган трактор курзунга ол өөренип киргеш, 1951 чылдын февральде өөредилгезин чедишкынниг дооскан. Эрткен чазын районнун колхозтарынын ховуларынга оон тракторунуң доосуң эгелей берген. Үрбүнде Сталин, Ан-Хемде Шверник аттыг болгаш Кара-Талда «Тил-леге» колхозтарнын тарыга шөлдө-рин аңдарып, культиваторлап берген. Черни ханы аңдарып, куль-тиваторну эки чорутканынын түн-нелинде Сталин аттыг болгаш «Тил-леге» колхозтар эки дүжүттү ал-ган. Тракторист уруг чаксы сезонда үдүг нормазын 130 хуу чедир күө-седип турган.

Чайгы, күсүк чөй аңдарылгазынын үезинде К. Соскар «Бай-Булу» болгаш Сталин аттыг колхозтарга ажилдап турган. Ол колхозтар чай-гы чөй аңдарылгазынын планын 105 хуу, күсүк чөй аңдарылгазынын планын 100 хуу күөсеткенер. 117 килограмм кывар чүлдү кампап алган.

Бир чыл бурунгаар аалдар кезип чорашан өскүс уруг ам советтин бир улуг техниказынга өөренип ап, кол-хозтарга элек дүжүттү тарып берип турар апарган.

— Эртем техниканы өөренип алы-рын күзээр болза, ону кым-даа чөд-дип ал болур. Мен чыл чедир бенин ажилдаваан хиремде тракторлар-нын нарын септелгезин, оон кезек-теринин яны-бүрү аттарын билип ап турар мен. Бодумнун мерже-лимни улам бедидер дээш анаа хамаарышкан дептерлерин номчуп турар мен — деп ол чугаалап турар.

К. ОНГА.

Редакцияга чагалалар

Школа назылыгларны школаже

Школаже 7-ден 15 хар чедир назылыг уругларын бүрүнү-биле хаара тулар деп облукүскоммуна шитпирин бар турбужа чамдык ада-нелер ону күөсетпейн турар. Чижээ, Улуг-Хем районнун Хайраканда Мичурина аттыг колхозтун кижигүнери Санчаа, Базыр-оол, Чүлдүм, Манчык-оол олар боттарынын уругларын школа-га өөредип, келир үениң эртем билиглиг каадырлары кылдыр белет-кеп алдырыче кичээниг салбайн ту-рар. Олар бо өөредилге чылында өөрөңзө чогуу школа назылыг уруг-ларын школаже чорутпаан болгаш оларны өг-бүлениң ажылын кылды-рып алыр сорулга-биле чартыкты-рып турарлар. Харын олар «мээң уруум школага күрүне хандырыл-газынга албас болза, азырап шыда-вас бис» деп чылдагааннар-биле чад-дын турарлар.

Чамдык ада-нелер уругларын школаже чорутпайн турда суму Со-вети ол чорук-биле эптежиң, ону эс-кербийн эртирип турар.

Уругларнын школага өөренир чо-руунга шаптык ужураштырып турар ада-нелерге харысалга хүлээдип, школа назылыг уругларын школаже бүрүнү-биле хаара тулар.

В. ДОРЖУ.

Доктаамал харылзааны тургузар

Эрзин районнун Качык сумузу район төвүндөн 150 километр черде турар эң-не ырак суму. Ук сумуда колхоз, кижин, малдын эмнелге чер-лери, школа бар болуп турар. Бо ор-ганизациялар район төвү-биле хар-ылзаа кылдыра аты-биле чораш орукка үш хонукту эртирер чорукка таваржып турар. Сумунун мындыг ырак берге байдалдарга таваржып турарын барымдалаш, радио точка-нын суму төвүнге тургускан. Оон соонда район төвү-биле харылзаа доктаамал тургустунган турган.

Бо чылдын август айдан эгелеп радио точказы ажилдаваастаан. Оон чылдаганы болза, оон ажилдакчы-зы эш Микованын ажилга ээ-хары-салга чок чоруундан ажилдадыр мотору үрелген. Ук мотору септеп кылдырары-биле Кызылче алгаш чоруткан, а сөөлү үеде ол моторун канчал-даа барганы билдинмес бо-луп турар.

Качык биле Сарыг-Булуң аразын-га доктаамал харылзаа тургуза-рынче районнун харылзаа контора-зы сагыш салза чогуур.

К. ӨЛЗЕЙ.

Колхозчу амыдыралдын чурумун шыңгызы-биле сагыыр

Бистин областын колхозтары пар-тиянын болгаш чазактын хүн-бүрү сагыш салышкыннын ачызында организац, ажил-агыл талазы-биле бо аразында элээн быжыгып, күш-ажылдын сагылга-чурумун быжы-лаар дээш хемчеглерин чорудуп ту-рар. Оон-биле чергелештир күш-хүннеринин минимумун ажык күө-седип турар колхозчулар көвүдөөн.

Оон-биле кады колхозтарда көдээ ажил-агыл артелинин Уставын ка-жыдып, күш-ажылдын сагылга-чу-румун үрөп турар чоруктар бар. Чамдык колхозтарнын баштаар чер-леринин даргалары көдээ ажил-агыл артелинин Уставын колхозчу-ларга ханызы-биле таныштырбайн турган.

Кызыл районнун Чидово аттыг колхозтун кижигүнү И. Багай-оол колхозтан бодунун туразы-биле ок-паксырап үнгеш, Кызыл хоорайда бир албан черинге ажилдап кирген. Багай-оол моон мурунда Каа-Хем районунга чин сөөртүп чораш, колхозтун эң-херекселин, акша-хө-рөнгенин чок кылган, оон түңү бол-за, 6 муң рубль болуп турар. Ын-чангаш ол кижин колхозка улуг ко-гаралды таварыштырган.

Районнун улус суду бо талазы-биле херекти хынап көргөш, колхоз-тун хөрөнгезин чок кылган болгаш колхозтан дескеленгезин, күш-хүн-неринин минимумун ыракта күөсет-пези Багай-оолду СССР-нин Дээди Советинин Президиумунун 1942 чылдын апрель 15-те Чарлыын ёзу-

гаар үш ай элип-чазар күш-ажыл-га шиткен болгаш 6 муң рубльди Багай-оолдан төлөтиргеш, колхозтун ниити хөрөнгезинге эгидип кирир болган.

Чамдык колхозтарнын баштаар чер-лери, күш-хүннеринин минимумун күөсөтпези ийикпе, азы колхозтун ниити ажылын кылбайн турган кижилерин Устав ёзууга хемчег ап турбаан. «Баян-Хем», «Малчы» колхозтарда күш-хүннеринин мини-мумун күөсөтпези, ажил кылбас, боттарынын чүгле хуузуңда ажилда бодаар кижилерин амдыгаа чедир чогуур хемчег албаан.

Колхоз бүдүрүлгезинге күш-ажылды шин организаастаар чорук чугула. Ажилга сандагай чорукту колхоз баштаар чер чаладыр керек. «Черби» колхозтун кижигүнү Сандаа, «Совет Тыва» колхозтун чамдык кижигүнери калдыг-даа чөшпөөрөл чокка колхозтун ажилын каггаш, хуузуңда эрге-ажы дээш Кызыл хоорайнын албан организа-ция черлеринин ажилын кылып, акша тып алгаш, үргүлчү арагалап турарлар.

Ниитинин ажылынга медреселдиг ёзу-биле идепкейлиг кирир, колхоз-тун өңчү-хөрөнгезин камгалар болгаш көдээ ажил-агылнын сталин-чы Уставын сагыр талазы-биле колхозчулар ортузунга колхозтар-нын баштаар черлери кижизидилге ажилдарын чорулар херек.

О. ДУКУР-ООЛ.

Күш-ажылдын сагылга чурумун шыңгырадыр херек

Көдээ ажил-агыл артелинин Уста-вы — көдээ ажил-агылнын ажил-ишчилеринин бедик бүдүрүкчүлүг ижилдаарын, күш-ажылдын сагылга-чурумун хажык чокка сагынын не-геп турар. Ол бедик негелдени Сүт-Хөл районнун Бора-Тайга сумузуңда «Сталинчы орук» колхозта боттан-дырбайн турар. Ук колхозта күш-ажылдын сагылга-чуруму сандаргай, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү куду деннедиг болуп турар.

Колхозтун баштаар чери күш-ажылдын сагылга-чурумун шыңгы-радырыңче, бүдүрүкчүлүгүн бедиле-ринге утланган кижизидилге ажил-дарын колхозчуларын ортузунга чо-рутпайн, бо талазы-биле шынгы не-гелдени колхозчулардан негезейн ту-рар.

Колхоз баштаар черинин шак мын-дыг салдычак чоруун ажылга ал-

гаш,

КИНО

„Буурул баштыг кыс“

Бо кино-чурдук болза, Кыдатка Гоминданчы дериин эрге-чагырга колдап, калчаалыг үүлгедиглерин кылы турганынын үзүндө, көдээ тараачынарга онаажып турган шыдажыр аажок аар-берге дардал хемдигенин дугайын болгаш кыдат улустун косталга дээш демиселин чугаалап турар.

Ук кино-чурдук Кыдаттын Лу Синь аттыг уран-чүлдөр академиясынын литература аждыкчыларынын коллективинин 1943 чылда чогаалдык бижевэ шынжынын сюжөдүн (үлгөр тургузуун), барымдаалап тургускан. Сюжет болза, 1935—1938 чылдарын үзүндө соңгу Кыдатка болуп эркилден боттуг фактыларга үндөдигенин.

Хэбэй провинциясында уезденин калбак шынаалары көстүп келир. Гаолянын шөлдеринде аргенторжу (хөлезиленички) тараачынар ажылдап турарлар. Оларнын аразында он чеди харлыг чараш кыс Си Эр болгаш анык оол Да Чунь олар бар. Олар бот-боттарына шынар. Да Чунь биле Си Эр ашак кадай болчурун шагда-ла дугуржуп алкай болгаш дүжүт ажаап алышыккы доозулган сөөдүндө оларнын кузазы болуп ужурул турган.

Си Эр дагларга барып, чаштып чурттап бээр. Удатпаанда ол өлүг оол божааш, оозун куйга хөөржүдүп каан. Си Эр үш чыл дургузунда куйлар кезип чоруп турар. Ол, тараачынырнын буддий дугаиына эжекпел салган дагылган чемин чып чип амыдырап чорашан. Аар-берге түргөлдөгү таваржып келгени-биле Си Эрнин бажынын дүгү көгерип каар. «Буурул баштыг бурган» көстүп келгенин дугайында тараачынарнын ортузунга дамчыр чугаа тыпты бээр.

Тараачынарнын кылып турар ажылы аар-берге-даа, чилчик үстүгү чед-даа. Олар оорга-мойну бичиндаа хөндүрөсөн, эртегинин чырык имирден, кезжэкинин карайгы имир чексаал чок алылалы турарлар. Бичаарга, алган дүжүт чөгөнгө эвээш болуп турарынын уламандан, ол көдээ суурга ынчаарда кара туразы-биле хамаан чок ажаллап турган, дериин помешик Хуан Ши-жэньден эдилеге алган черинин хөлезинин төлээринге безин чедипшес турган. Бичангаш тараачынарнын акаа берзе чогуур өрөзи чыл-чылы-биле улам-на өзүл кел чыдар...

1937 чылда Кыдатка Япониянын эжелекчи дайны эгелеп үнгөн. Сес дугаар Армия деп алаан Кыдаттын Кызыл Армиязы Японияга удур национал хосталгалыг шимчээшкини баштап турган. Япон эжелекчилер-биле демиселге Да Чунь калдыг-дошкун болгаш дайынчы шоколаны эркен. Улустун революстуг сес дугаар Армиязынын кезектери-биле кады, ол төрөөн суурунга чедип келир. Командылат чери ону тараачынар ортузунга ажал-чорудары-биле ол суурга артырып каан.

Бир катап-ла, тараачынар ажылдап чораш хохорайже кел чорда, соондан демги помешик чедип келир. Оларнын аразында чараш кыс Си Эр, Хуан Ши-жэньнин арындай-ва удур көре кааптар. Хуан Ши-жэнь демги уругну көргөш, ол болза, акаа өрөлиги Ии Бай-лао деп тараачынын уруу-дур, дээрин эргелечкиден айтырып билгеш, ук тараачынын аргажок байдалын ажылдап, алар өрөзинин орунуга Си Эрни бодунга чалча кылдыр алыр-дыр деп шитирлээш.

Хуан Ши-жэнь, тараачынар хуралы болуп деп дыннааш, ону бодурбазын орадалжып турган. Да Со деп тараачынын бажынын өртөдүкөш, «Буурул баштыг бурган» тараачынарнын чыгырга тоовийн турарыга килденеп турары ол-дур дээр чергелг чарлыкты оон өмүзөзүндөн баштап чарлап ас, деп эргелечкиге ол дуржаал берген.

«Буурул баштыг бурган» адын тудуп, кым ачпап чаштып турар чор дээрзин Да Чунь илереди деп бээр. Ол бодунуң эжи-биле кады буддийлик дугаиына чедип келгеш, буурул баштыг хөрээжен кижиды дагылган чемин далашты-биле чып чорашанын көрүп каар. Да Чунь эжи-биле кады ону куйга чедир сүрүп чедип келгеш, ук «Буурул баштыг бурган» дээрге, Си Эр-дир дээрзин тынып каан.

Помешикти судтаар дээш тараачынар суурун шөлүнгө кылгып келирлер. Си Эр киленин бургуудалдышыккын чугаазын ол орта оза куштүгү-биле кылган. Бүгү-ле кем-бууруларны үүлгеткени дээш, Хуан Ши-жэньни алып өлүрер деп шиткен.

Онун помешикке өрө орунуга берипкенин дугайын уруунга чугаалаар дээш, Ии Бай-лао дитип чадап каар болгаш, кажан уруу удай бээр аразында селитра ижипкеш хорананып өлүп каар. Ашактын өлүг мөчүзүн улус эртен помешик бажынын чанында тып алыр. Си Эр адазынын өлгөн сөөгүнүң чанынга ыглап олурда, помешиктин улuzu ону Хуан Ши-жэньнин бажыныче күш-биле алгаш баар.

Мынчангаш, дериин дүржөк помешиктин араатанзыг чоруунга таварышкыш, киленин чөвүлдү көрүп эртен кыдат кыс, ол орта ам-на хостуу-биле тынар болгаш тараачынарнын демги помешикке төлөзө чогуур турган өрөлерин бижевэ бүгү-ле керээлерин шөптө өртөдипкени-биле кино-чуруктун кергүзүү доостур.

Помешиктин бажынынга барып чурттап эгелээштин баштайгы амыренинде эгелээш-ле, Си Эр эмирдырап шыдажыр аажок болуп келир. Помешиктин нези калайын коксаал чок кадыг-дошкун дорамчалалы болгаш оон олгунуң чингизингиз ителгези Си Эрни өзүлүг-ла шаажылаалдык байдалга таварыштырар.

«Буурул баштыг кыс» деп кыдат кино ам областын экраннарында үнүп эгелээш.

РЕДАКЦИЈНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл Шетиния кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харымсалгалы редакторнуң 3—62; харымсалгалы редакторнуң аралакчызын, партия амдыралдын, культура, литература болгаш уран-чүл калдистериниң—3—88; харымсалгалы секретарының, провагада болгаш аяктады, көдөй ажал-агы, үлетпүр болгаш транспор, чага калдистериниң—3—68; шитки информация, бухгалтериянык—3—68.

РЕДАКЦИЈНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл Шетиния кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харымсалгалы редакторнуң 3—62; харымсалгалы редакторнуң аралакчызын, партия амдыралдын, культура, литература болгаш уран-чүл калдистериниң—3—88; харымсалгалы секретарының, провагада болгаш аяктады, көдөй ажал-агы, үлетпүр болгаш транспор, чага калдистериниң—3—68; шитки информация, бухгалтериянык—3—68.

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязының Кол командидалынын дыкнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командидалынын октябрь 22-де медээлээни болза, бүгү фронттарга Кореянын Улустун армиязынын катыжышкынары кыдат улустун эки-турачы кезектерин сыйрып деткимчези-биле америк-англи эжелекчилеринин болгаш лисымманчы шериглеринин атакаларын ойтур шаарын үргүчүлөп, оларнын дриг күжүнге болгаш техниказыга улуг чидиргелерни таварыштырып турар.

Төп фронтуга Хвачхоньини сонгу талазынга Улустун армиязынын кезектери америк 24-ку болгаш лисымманчы алдыгы, сески дивизияларын калчаалыг атакаларын чедишкенин ойтур шапкан. Ол тулчушкуннарга дайзынын 400 ажыг винтовкалары, 30 ажыг пулеметтарын болгаш яныз-бүрү калибрылыг 25 бооларын хунаап алган болгаш 40 ажыг автомашиналар, 30 ажыг танкалар чылча шаптырган база үш самолёттар андара атырган.

Октябрын 22-де Пхеньян, Импхо, Хванчжун, Вонсан болгаш Кильчу районнарында тайбычурттакчыларлык пункттарын араатанзы-биле бомбалаарыга киржин турган дайзынын 8 самолёттарын Улустун армиязынын зениттик кезектери болгаш дайзынын самолёттарын кедеп алар адгыжы-аччыларын отридтар андара аткан.

Октябрын 22-де Пхеньян, Импхо, Хванчжун, Вонсан болгаш Кильчу районнарында тайбычурттакчыларлык пункттарын араатанзы-биле бомбалаарыга киржин турган дайзынын 8 самолёттарын Улустун армиязынын зениттик кезектери болгаш дайзынын самолёттарын кедеп алар адгыжы-аччыларын отридтар андара аткан.

Кореяда тайбычдылга чугаалажышкынарының дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агентелинин корреспондентизинин Кэсондан медээлеп турары болза:

Ийн таланын харылаза офицерлериниң октябрь 19-та болган хуралына ийн таланын бергени магадылалы-биле кады, Кэсон болгаш Муньсаньин долгандыр 5 муң радиуста турар районнарга болгаш Кэсон, Паньмыньчонь болгаш Муньсаньин аразында оруктун ийн талазынга кайы-даа тала 1500 метр хемчээлге кандыг-даа өжзөнгин чорук кылбас деп, хамаарышпас зонага хамаарышкан бистик төлөөлекчилеривистик берген саналы болза, ийн таланын төлөөлеринин тайбычдылга дугайында чугаалажышкынарыны таарымчалыг үде үргүчүлөп болурун чептүг санал болурун бистик төлөөлекчилеривист чугаалаан.

Чугаалажышкынарыны кылырынга шаптыктап турар удур таланы көрдүрүп үндүрүп турары бүгү саналдарын чайлады-биле болгаш тайбычдылга дугайында чугаалажышкынарыны катап эгелээрин дүргөдери-биле бистин харылаза офицерлеривис Кэсоннуң болгаш Муньсаньин хамаарышпас зоналары кайызы-даа үш муң радиустуг болуп болгаш төгерик хевирлик ол ийн районга удур кандыг-даа өжзөнгин чоруктар болдурус ужурул деп удур таланын саналынга чөпшөрөшкенир. Бистик харылаза офицерлеривис Кэсон, Паньмыньчонь болгаш Муньсоньун аразында турар хамаарышпас зонанын оруктарынын ийн талазынын айты-

рынын талазы-биле чөпшөрөшкенин саналып кылган, а эр ылаңгыя кайы-даа тала оруктун кайы-даа талазына бир муң метр хемчээлге черге өжзөнөшкө чорукту кылып болбас ужурул болуп турар.

Ийн таланын харылаза офицерлеринин дугуржулга чедип алган бүгү айтырыгы төлөөлеринин хуралы катап эгелээнде чардарын нинти дугуржулгаларнын кол кезээ болуп тур кирер болгаш харылаза офицерлеринин чедип алган дугуржулгалары төлөөлеринин калдыг бир немелде азы чазалга кылырынга шаптык болбазынын дугайында тускай дугуржулганы чедип алган. Удур таланын шериг самолёттарынага хамаарышпас зонанын кыры-биле хостуу-биле ужуп эртерин чөпшөрээз дугайында негелдези бистин харылаза офицерлеривис оон кандыг-даа барымдаа чок негелде болуп турарын болгаш ону хүлээп алыр болза, өжзөнгин чоруктарынын моон сонгаар-даа катап болурунга ол чугаа чок чедирер ужурул деп шыныгы-зы-биле айткан.

Түнелинде бистик харылаза офицерлеривис удур талага бистик саналыгыны эки өөренип көрүүрү болгаш тайбычдылга дугайында чугаалажышкынарыны дүгүн катап эгелээринге база кэрэй дайынны дүргени-биле коксадыры-биле ону хүлээп алырын саналлаз.

Ам даразында хуралы октябрь 20-де кылыр деп доктааткан.

Ам даразында хуралы октябрь 20-де кылыр деп доктааткан.

Пхеньяны америк самолёттарын база катап араатанзыг бомбалааны

ПХЕНЬЯН. Октябрын 20-де дүне америк дүнеки бомбачы самолёттар Пхеньяны база катап кадыг-дошкуну-биле бомбалаашкына таварыштырган. Бүрге агаарны ажылап, америк агааржы дээрбечилер хоорайже 100 ажыг бомбаларны октаан, оларнын иштинде дыка хөйү оожум частыр бомбалар болган. Бомбалаашкынын түше-

линде хоорайнын тайбыч чурттачыларынын ортузунга өлүрткенер болгаш балыгланганнар бар болган. Тайбыч чурттачыларынын мас салы-биле өлүрер сорулга-биле америк командидал бузулган чаштавчылары улуг шөлү шыва алыр чыгышкынын бомбалар-биле дүнеки бомбалаашкыны чоруткан.

Кореяда америк солдаттарын дайынга удур хөөнүнү дугайында Синьхуа агентилели

ПЕКИН. Кореяда америк шериглеринин солдаттарын ортузунда дайынга удур хөөнер күштепип турар деп Синьхуа агентилели дамчыдып турар.

«Монд» деп француз солун сентябрын 19-та Кореяда бир француз унтерфидеринин чагаазын паралаан, мында чугаалап турары болза: «Маана база бир кышты эртип алыры күш талазы-биле бергелеп турар. Сөөлгү тос айларда, угаан талазы-биле күженишкенин соонда ол чорук барык-ла болдунмас. Солдаттарга чүгө дээп болбас чөм куралдарын берип турар болгаш олар цынгандан болгаш дизентриядан качыгдап турарлар».

Сиднейин «Трибюн» деп солунун медээлээни болза, «Сидней» деп австрали суднонун чоокта чаа Кореяге чорашынын үзүндө бир офицер болгаш 50 ажыг матростар ойталашкын кылган. «Гардени» деп квинсленд солунун айтып турары-биле алырга, Австралиянын шеригаар күштеринин бир уждукчузун хөйге дыннадыр медээлээни болза: «Мен меге орук-биле Кореяге чоруттурган мен, Боттарывыстын эштеривисти өлүрүп тур бис: Бүгү-делег аныктарынын демократтыг федерациязынын информация килдизиниң медээлээни өзүгаар алырга: анык бельги солдат Бельгияда бодунун эжинче бижевэ чагаазына Кореяда бельги солдаттарын дай-

ынчы сеткил-сагыжынын худузун демдеглээш. Оон бижевэ болза: «Солдаттарын дыка хөй саныны ойталаашкын кылып турар болгаш командидал черинин дужалдарыга чыгыртырында ойталап, шериг трибуналынын судунга кирип, Бельгия дедир чоруттарынын орадалжып турар».

Индияда депшигелги хөй-ниити, реакциялыг хоойлуга удурланып турар

ПРАГА. Телепресс агентелинин дыннадын өзүгаар алырга, чоокта чаа индий парламент парлаалга хамааржыр хыналда доктадыр дугайында чазактын хоойлу төлөвилелин хүлээп алган. Ук хоойлу төлөвилели дээш 31 кижиге удур 93 кижиды бадчалаан.

«Монд» деп француз солун сентябрын 19-та Кореяда бир француз унтерфидеринин чагаазын паралаан, мында чугаалап турары болза: «Маана база бир кышты эртип алыры күш талазы-биле бергелеп турар. Сөөлгү тос айларда, угаан талазы-биле күженишкенин соонда ол чорук барык-ла болдунмас. Солдаттарга чүгө дээп болбас чөм куралдарын берип турар болгаш олар цынгандан болгаш дизентриядан качыгдап турарлар».

Парлаалгага хамааржыр хыналда дугайында ол хоойлу төлөвилели чуртун депшигелги организация-

Японияны фашисчидеринин болгаш дайынны белеткээринин оруунда

ШАНХАЙ. Токиодан медээлеп турары болза, япон парламентагы он ийн дугаар онза сессиязы ажытылган. Иосиданың чазаа ол сессияга чангыс талазыг «тайбын керээзи» болгаш америк-япон дайын дугуржулганын бадыладынын чедип алыр күзөлдиги туруп турар. Оон-биле кады чазак чери сессияга чугаалажып көөрү-биле улустун күзөл соруунга удур чамдык реакциялыг хоойлу төлөвилелерин кирер деп турар, ол төлөвилелеринин иштинде япон дайын кем-буруулугларын дугайында ийн хоойлунун төлөвилели, бүгү-ниитинин ажыл коксадышкынарынын хоругдаары дугайында хоойлунун төлөвилели, эрге-чагырганын эде тургузушкунунун дугайында деп адаар хоойлунун төлөвилели болгаш немелде бюджет дугайында хоойлунун төлөвилели бар болуп турар.

«Танкалар биле тывкалар күзөвөйи турар биле тывкалар күзөвөйи тайбын болгаш беш улуг курдуелерин аразында Тайбынны Пактызын чарарын күзөп турар бис... Американын болгаш англичанын Иранга бүгү саялдар-халлавын чайтайтыган дузар ужурул... Англи болгаш америк империялыктарын кирлиг холдары Ираннын нефть тывыштарында чайтайтыган турар ужурул. Ираннын нефтинин дугайында айтырыг дээрге Ираннын иштики хөрээ болуп болгаш Айыыл чок чоруктун Чөвүлели бистик иштики херектеривис» киржир эргези чок» деп резолюцияда чугаалап турар.

Дайын талазы-биле кем-буруулугларга хамаарышкан хоойлунун төлөвилели ол кем-буруулугларын хуусаазынын бетинде хостаарын, азы кеземчегин хуусаазын кызырарын, эр ылангыс дайын талазы-биле кол кем-буруулугларын кара-Жаңыга турарына «эмин эртер чуданчыларны» хуусаа бетинде хостаарын көрүп турар. «Иомиури» солун ол ыггалга дайын талазы-биле бүгү кол кем-буруулугларын, чүңү-даа мурнай шериг министри турган Аракини болгаш япон «чажыт

чөвүлелдин» даргазы турган Хирануманы хамаарыштырып турар. Бүгү-ниитинин ажыл коксадышкынарынын хоругдаарынын дугайында хоойлунун төлөвилели болза, бүгү-ниитинин ажыл коксадышкынарынын удуур чазактын калбак шаажылап полтиказыныче оон-даа ынай базымы болуп. Чазактын ол төлөвилели транспортта болгаш үлетпүрлеринин кол-жол адырлары болуп даг, электри үлетпүрлеринде бүгү-ниитинин ажыл коксадышкынарынын хоругдаарын көрүп турар. Эрге-чагырганын эде тургузушкунунун дугайында деп адаар хоойлунун төлөвилели «эде тургузушкунунун» болгаш «штаг кызыр-ылдзынын» ады-биле күрүненик албан черлеринден 123 муң ажыг албан-хаакчытарын ажылдан үндүрерин көрүп турар. Ол «эде тургузушкунда» планинанын турары болза, күрүненик албан черлеринин аппаратарында демократтык күзөл-сорукуг албан-хаакчытарын арыглаар деп турар.

Чазактын бадылааны болгаш парламентагынын ажытылган сессиязын чугаалажып көөрү-биле кирген немелде бюджеттин төлөвилели, АКШ болгаш Япониянын аразында агрессия «айыыл чок чоруктук пактызы» өзүгаар Япониянын оон-даа ынай катап боо-чөпсөлгөниши-киниче угаандырган.

Чазактын бадылааны болгаш парламентагынын ажытылган сессиязын чугаалажып көөрү-биле кирген немелде бюджеттин төлөвилели, АКШ болгаш Япониянын аразында агрессия «айыыл чок чоруктук пактызы» өзүгаар Япониянын оон-даа ынай катап боо-чөпсөлгөниши-киниче угаандырган.

Тегеранга болган массалыг митинги

ТЕГЕРАН. Октябр 20-де Тегеранга ажылчынарнын болгаш оларнын профессионал организацияларынын эргелелин камгалаан массалыг митинги болган. Митингиге 10 муң чыгыс ажылчынар, студентилер, интеллигенциянын болгаш чоңуну өске-даа кезектеринин төлөөлекчилери олуршкан. Митинги болган шөлүдү полициянын күштедирген отряды биле каргыс шаглаалар бүүзөлдөп алган турган, ыччалза-даа кандыг-даа демисел болбаан.

луг профвиелд организацияларын бүртүкээринге шаптык ужураштырып турарын коксадырын ичээл чүүлдерин кирген.

Митингинин киржикчилеринин чангыс үн-биле хүлээп алган резолюциясында профвиелддеринин ажылчынарынын организацияларына хостуг ажыл-чорудулганы тыпсып бээрин, база оларны Ираннын эрге-чагыргаларында шүүт чүүлдүг деп көөрүн, бүдүрүлгелерин полициянын болгаш шериг эрге-чагыргаларынын агентилерин чайладырын, эрге-чыгыргаларын үндүргенин ажылчынара удур бүгү дужаалдарын болгаш дүрүмнерин күш чок болду-рарын болгаш ажылчынарынын өзү-

«Танкалар биле тывкалар күзөвөйи турар биле тывкалар күзөвөйи тайбын болгаш беш улуг курдуелерин аразында Тайбынны Пактызын чарарын күзөп турар бис... Американын болгаш англичанын Иранга бүгү саялдар-халлавын чайтайтыган дузар ужурул... Англи болгаш америк империялыктарын кирлиг холдары Ираннын нефть тывыштарында чайтайтыган турар ужурул. Ираннын нефтинин дугайында айтырыг дээрге Ираннын иштики хөрээ болуп болгаш Айыыл чок чоруктун Чөвүлели бистик иштики херектеривис» киржир эргези чок» деп резолюцияда чугаалап турар.

Дани чогаалчы мурнуу корейда байдал дугайында

КОПЕНГАГЕН. «Гюльдендаль» деп ном үндүрер чер дани чогаалчы Ога Крауп Нильсонун Мурнуу Кореяда байдал дугайында ному паралап үндүргөн. Нильсон бодунун номунда Мурнуу Кореяны дэрлап турар америк эжелекчилерин ужурул дүржөк аажылашкынары көрүзүп турар. Сеулда дыка хөй сангы кара бажынарынын бирээзин биживишаан, Нильсонун айтып турары болза: «1000 кижиге таарыштыр туткан кара бажында үш чартык муң ажыг хоругдатканнар бар... Кижилерин арны-бажы өскерли берген, орбаксамдар хептер кеткен, олар кижик сөөктеринге дөмөйимээрлер. Херээженер камерлеринде 12000 херээженер болгаш 200 эмг эмер уруглар бар. Долгандыр бичини уруг-

ларнын ыглаашкыны база иелеринин алгы ыглаашкынары дынналып турар. Кандыг-даа эмнелге дузаламчызы чок.

ЕГИПЕТЕ БОЛУШКУННУ ЛИВАН ДЕТКИП ТУРАР

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин медээлеп турары болза, октябрь 18-те Ливан парламенти Египеттин «бодунуң национал салым-чолун тургузары дээш демиселин»

Камерлерин бирээзинде аар араан 40 хоругдатканнар бар. Оларнын чамдыктары күжү чок болуп салдыган холдары-биле аастарыны айтып, чөм чиксеп турарын илередип турарлар... Ол кара бажынын эжининде өлүртүр деп шаажылаткын 14 кижилгич чык машиначы турган. Оларнын аразында холдарында бичини уруг туткан анык хөрээжен беза бар. Олар баштары куду халыткып алган олурганнар. Оларны Сеулдуң барыны талазында куруг-ла даштыг бедикче сөөртүп апаар.

ЕГИПЕТЕ АНГЛИ БАЗЫШКЫН

ЛОНДОН. Баирден Рейтер агентилелинин медээлеп турарын өзүгаар алырга октябрын 19-та Саид

бодунуң катыжып турарын эп-сеткилдиги-биле илереткен болгаш акаа дуза чедиреринче бүгү араб чурттарын кыйгырган.

Чазалга

1951 чылдын октябрь 23-те үнгөн № 208 (2382) солунунун бир дугаар арында эш И. В. Сталинга эш Ким Ир Сеннин телеграммасында ийн дугаар колонканың 1 дугаар абзазының 3 дугаар одуруун «...Кореяда

портка «Гамбия» деп англи крейсер чедип келген.

Харысалгалыг редакторнун оралакчызы Д. О. БЕГЗИ.